

Rolnummers 709-712-715-717-718
Arrest nr. 22/95 van 2 maart 1995

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, gesteld door het Hof van Beroep te Luik.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en L. De Grève, en de rechters L. François, J. Delruelle, G. De Baets, E. Cerexhe en A. Arts, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

Bij arresten van 17 mei 1994 in zake J.-P. Devaux, van 17 mei 1994 in zake G. De Groot en Ed. Thysen, van 17 mei 1994 in zake de beroepsvereniging Koninklijke Sint-Hubertusclub van België en A. Duchene tegen J.-M. Steifer, van 7 juni 1994 in zake Ph. Mottoulle en van 25 mei 1994 in zake M. Thunus, D. Himmel en A. Essayie heeft de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van Beroep te Luik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering de regels die zijn vastgesteld bij de artikelen 6 en 6bis (thans 10 en 11) van de Belgische Grondwet en bij artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden in zoverre het, buiten het geval bedoeld in artikel 539 van hetzelfde Wetboek, die verdachte niet toestaat beroep in te stellen tegen een beslissing van de raadkamer waarbij hij naar de correctionele rechtbank wordt verwezen, terwijl een beroep tegen de beslissingen van de raadkamer die krachtens de artikelen 128, 129 en 130 van hetzelfde Wetboek zijn genomen, zowel voor de burgerlijke partij als voor de openbare partij mogelijk is ? »

Die zaken werden respectievelijk ingeschreven onder de nummers 709, 712, 715, 717 en 718 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

In de zaak met rolnummer 709

Jean-Pierre Devaux en Blanche Collet worden ervan beticht als daders verschillende misdrijven te hebben gepleegd. Zij werden naar de correctionele rechtbank verwezen bij beschikking van 18 maart 1994 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik. Zij hebben tegen die beschikking hoger beroep aangetekend.

In zijn arrest van 17 mei 1994 stelt het Hof van Beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling, dat het openbaar ministerie de ontvankelijkheid betwist van het hoger beroep dat werd aangetekend; over dat probleem is reeds een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof. Het Hof van Beroep te Luik beslist derhalve, na te hebben vastgesteld dat de voorwaarden van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in deze zaak vervuld zijn, het Hof de hiervoor weergegeven vraag te stellen.

In de zaak met rolnummer 712

Edmond Thysen wordt ervan beticht een misdrijf te hebben gepleegd waarvoor hij naar de correctionele rechtbank werd verwezen bij beschikking van 14 maart 1994 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Luik. Hij heeft tegen die beschikking hoger beroep aangetekend.

In zijn arrest van 17 mei 1994 stelt het Hof van Beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling, dat het openbaar ministerie de ontvankelijkheid betwist van het hoger beroep dat werd aangetekend; over dat probleem is reeds een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof. Het Hof van Beroep te Luik beslist derhalve, na te hebben vastgesteld dat de voorwaarden van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in deze zaak vervuld zijn, het Hof de hiervoor weergegeven vraag te stellen.

In de zaak met rolnummer 715

Jean-Marie Steifer (vader), Jean-Marie Steifer (zoon), Alain Steifer en Marylène Lambert worden ervan beticht als daders of mededaders verschillende misdrijven te hebben gepleegd. Zij werden naar de correctionele rechtbank verwezen bij beschikking van 24 december 1993 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Neufchâteau. Zij hebben tegen die beschikking hoger beroep aangetekend.

In zijn arrest van 17 mei 1994 stelt het Hof van Beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling, dat het openbaar ministerie de ontvankelijkheid betwist van het hoger beroep dat werd aangetekend; over dat probleem is reeds een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof. Het Hof van Beroep te Luik beslist derhalve, na te hebben vastgesteld dat de voorwaarden van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in deze zaak vervuld zijn, het Hof de hiervoor weergegeven vraag te stellen.

In de zaak met rolnummer 717

Philippe Mottoulle wordt ervan beticht verschillende misdrijven te hebben gepleegd waarvoor hij naar de correctionele rechtbank werd verwezen bij beschikking van 11 februari 1994 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Hoei. Hij heeft tegen die beschikking hoger beroep aangetekend.

In zijn arrest van 7 juni 1994 stelt het Hof van Beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling, dat het openbaar ministerie de ontvankelijkheid betwist van het hoger beroep dat werd aangetekend; over dat probleem is reeds een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof. Het Hof van Beroep te Luik beslist derhalve, na te hebben vastgesteld dat de voorwaarden van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in deze zaak vervuld zijn, het Hof de hiervoor weergegeven vraag te stellen.

In de zaak met rolnummer 718

Marc Thunus, Doris Himmel en Austin Essayie worden ervan beticht als daders, mededaders of medeplichtigen verschillende misdrijven te hebben gepleegd. Zij werden naar de correctionele rechtbank verwezen bij beschikking van 12 oktober 1993 van de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Marche-en-Famenne. Zij hebben tegen die beschikking hoger beroep aangetekend.

In zijn arrest van 25 mei 1994 stelt het Hof van Beroep te Luik, kamer van inbeschuldigingstelling, dat het openbaar ministerie de ontvankelijkheid betwist van het hoger beroep dat werd aangetekend; over dat probleem is reeds een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof. Het Hof van Beroep te Luik beslist derhalve, na te hebben vastgesteld dat de voorwaarden van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 in deze zaak vervuld zijn, het Hof de hiervoor weergegeven vraag te stellen.

III. De rechtspleging

De expedities van de verwijzingsbeslissingen zijn op 26 mei 1994, 31 mei 1994, 9 juni 1994 en 16 juni 1994 ter griffie ingekomen.

Bij beschikkingen van 26 mei 1994, 31 mei 1994, 9 juni 1994 en 16 juni 1994 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetels aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Bij beschikking van 16 juni 1994 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Van de verwijzingsbeslissingen is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 28 juni 1994 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 1 juli 1994.

Memories zijn ingediend door :

- J.-P. Devaux, wonende te 4121 Neuville-en-Condroz (Neupré), rue de la Drève 33, bij op 2 juli 1994 ter post aangetekende brief;

- M. Thunus en diens echtgenote D. Himmel, samenwonende te 1330 Rixensart, avenue Gevaert 86, bij op 5 augustus 1994 ter post aangetekende brief;

- Ph. Mottoulle, wonende te 4020 Luik, rue des Vergers 6, bij op 10 augustus 1994 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 12 augustus 1994 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 30 augustus 1994 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 26 oktober 1994 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot 26 mei 1995.

Bij beschikking van 24 november 1994 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter A. Arts, gelet op de inruststelling van rechter K. Blanckaert.

Bij beschikking van 22 december 1994 heeft de voorzitter in functie de zetel aangevuld met rechter J. Delruelle, gelet op de inruststelling van rechter Y. de Wasseige.

Bij beschikking van dezelfde dag heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 19 januari 1995.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 22 december 1994 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 19 januari 1995 :

- zijn verschenen :

- . Mr. D. Andrien *loco* Mr. P. François, advocaten bij de balie te Luik, voor J.P. Devaux;

- . Mr. E. Libert, advocaat bij de balie te Brussel, voor M. Thunus en D. Himmel;

- . Mr. E. Jakhian, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers E. Cerexhe en A. Arts verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van J.P. Devaux

A.1.1. Het stelsel dat bij artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering is ingevoerd, is volkomen strijdig met de regel van de gelijkheid die tussen de beschuldiging en de verdediging in strafzaken moet bestaan zodra de beklaagde geacht wordt partij in het geding te zijn.

In Frankrijk werd artikel 186 van de « Code de procédure pénale » trouwens bij een wet van 4 januari 1993 gewijzigd om de persoon tegen wie een onderzoek is ingesteld de mogelijkheid te bieden hoger beroep aan te tekenen tegen de beschikkingen van verwijzing van de onderzoeksrechter.

Twee argumenten worden aangevoerd om aan de beklaagde het recht te weigeren verzet aan te tekenen tegen een beschikking van verwijzing. « Het eerste argument is dat artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering hierin niet voorziet. Het tweede is dat de beschikking van verwijzing geen afbreuk doet aan de rechten van de verdachte, aangezien zij geen uitspraak doet over diens schuld en de verdachte zijn verweermiddelen kan doen gelden voor de feitenrechter. »

Tevens werd de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens sinds het arrest Neumeister van 27 juni 1968 aangevoerd, waarin dat Hof preciseerde dat het beginsel dat de partijen in de loop van het strafproces met gelijke wapens moeten kunnen strijden, niet toepasselijk is op de procedures met betrekking tot de voorlopige hechtenis. Het Hof van Cassatie en de andere rechtscolleges van de rechterlijke orde hebben zich op die rechtspraak geïnspireerd en geoordeeld dat het Verdrag niet van toepassing is op de onderzoeksprocedure.

Die rechtspraak moet thans worden herzien wegens de evolutie die de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft doorgemaakt : « Het recht op een billijk proces impliceert, zowel in een burgerlijke rechtsvordering als in een strafvordering, dat elke partij bij een dergelijke vordering binnen redelijke perken over een mogelijkheid moet beschikken om haar zaak aan de rechtbank uiteen te zetten in omstandigheden die haar niet in aanzienlijke mate benadelen ten opzichte van de tegenpartij. Dat is de draagwijdte van het beginsel van de gelijke wapens dat het hele proces moet bezielen. »

Dat beginsel wordt miskend door de bepaling waarover de prejudiciële vraag handelt en een verschil in behandeling tussen de beklaagde en de burgerlijke partij of het openbaar ministerie kan niet objectief en redelijk worden verantwoord.

« Het argument dat een beschikking van verwijzing geen afbreuk doet aan de rechten van de verdachte, dat zij geen uitspraak doet over diens schuld en dat die verdachte zijn verweermiddelen voor de feitenrechter kan doen gelden, getuigt van een louter theoretische visie op het proces. »

Dat argument houdt geen rekening met de beproeving die de beklaagden en hun familie moeten doorstaan. Het houdt evenmin rekening met het feit dat de verwijzing naar de correctionele rechtbank een inbreuk op de waardigheid met zich meebrengt, die slechts op onvolkomen wijze door een vrijspraak wordt weggewist, aangezien de verdachte op legitieme wijze een buitenvervolginstelling kan verkiezen boven een vrijspraak.

« Het lijkt van gezond verstand te getuigen, billijk te zijn en, vooral, in overeenstemming te zijn met de algemene beginselen van het hoger beroep in strafzaken en met die van de gelijke wapens in het strafproces, dat aan de beklaagde het recht wordt voorbehouden hoger beroep aan te tekenen tegen alle beschikkingen die de stelling benadelen die hij tevergeefs voor de raadkamer heeft doen gelden. »

Het argument dat is afgeleid uit het stilzwijgen van artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering mag niet doorslaggevend zijn, aangezien de conclusie die eruit wordt getrokken volkomen in tegenspraak is met de wil van de wetgever. « De auteurs van het Wetboek van Strafvordering hebben immers gewild dat de beschuldiging pas ter terechtzitting wordt gebracht wanneer zij is vrijgemaakt van alle onregelmatigheden die erop kunnen wegen en dat de mondelinge procedure zelf niet mag worden aangetast door de gebreken van de handelingen die eraan zijn voorafgegaan. » De rechtspraak heeft artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering in een ruime, voor het openbaar ministerie gunstige zin geïnterpreteerd. Het kan niet worden verantwoord dat een beperkende interpretatie wordt gegeven ten nadele van de beklaagde.

« Tot slot kan de toepasselijkheid van artikel 6 van het Verdrag in het stadium dat voorafgaat aan de verwijzing naar een rechter evenmin in ernst worden betwist. » Er wordt verwezen naar artikelen uit de rechtsleer en naar arresten en beslissingen van de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Men kan overigens niet staande houden dat de rechtscolleges die tussenkomen in het stadium van het onderzoek er niet toe worden gebracht te beslissen over de gegrondheid van een beschuldiging in strafzaken. Dat is daarentegen wel het geval wanneer zij het bestaan van de strafbare feiten vaststellen en de schorsing van de uitspraak van de veroordeling uitspreken of wanneer zij de afwezigheid van elk bezwaar ten aanzien van de beklaagden vaststellen en de buitenvervolginstelling uitspreken. Het woord « strafvervolginstelling » heeft trouwens een autonome betekenis die eigen is aan het Verdrag.

A.1.2. Er zou ten onrechte een argument worden gehaald uit het verschil in situatie van de partijen. De bewering dat de beschikking van buitenvervolginstelling een einde maakt aan de strafvordering of aan de burgerlijke rechtsvordering, is onjuist. « Het openbaar ministerie kan het onderzoek heropenen in geval van nieuwe bezwaren, waarbij alle voorheen gestelde onderzoeksdaeden onverminderd geldig blijven. Anderzijds kan de burgerlijke partij haar vordering voor de burgerlijke rechtscolleges instellen, aangezien de beschikking van buitenvervolginstelling geen kracht van gewijsde heeft. » Daarentegen loopt de verdachte zijnerzijds het gevaar dat zijn eerbaarheid door een openbare terechtzitting definitief wordt aangetast.

Het is weliswaar zo dat de verschillende partijen in het kader van het voorbereidend onderzoek een verschillende rol spelen, maar dat kan geen verantwoording bieden voor een verschil in de uitoefening van de beroepen tegen beslissingen die nadeel berokkenen, aangezien de partijen over gelijke wapens moeten beschikken tegen die beslissingen. Het is overigens niet juist dat het openbaar ministerie verplicht is hoger beroep in te stellen tegen een beschikking van verwijzing uitgesproken door de raadkamer. Het openbaar ministerie kan dat hoger beroep niet instellen en dat is de reden waarom die mogelijkheid aan de beklaagde moet worden geboden.

Het doel van de wetgever en het criterium van onderscheid kunnen niet duidelijk tot uiting komen, omdat de onmogelijkheid waarin de beklaagde verkeert om hoger beroep in te stellen niet voortvloeit uit de tekst van artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, maar wel uit de interpretatie die er in de rechtspraak aan is gegeven op grond van de vroegere tekst, zowel in Frankrijk als in België.

De Franse wetgever heeft zijnerzijds de bepaling gewijzigd bij een wet van 17 juli 1956, met name om de beklaagde ruimere mogelijkheden te bieden om hoger beroep in te stellen tegen de beschikkingen van de onderzoeksrechter, maar dat is nog niet het geval in België en de rechtspraak is evenmin geëvolueerd. Er dient evenwel te worden opgemerkt dat zich op dat vlak evoluties voordoen en dat de Commissie Strafrechtsrecht in haar verslag een wijziging van artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering voorstelt om aan de verdachte een rechtsmiddel te bieden tegen de beschikking van de raadkamer waarbij de procedure wordt geregeld. De bedoeling van de wetgever lijkt derhalve bekend en gaat in de richting van een wijziging. « In afwachting van een verwezenlijking van die bedoeling en teneinde - in voorkomend geval - die verwezenlijking te versnellen », vraagt de tussenkomende partij het Hof te verklaren dat artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt.

Memorie van Ph. Mottoulle

A.2. De ontwikkelde argumentatie is identiek aan die welke vervat is in de conclusies die voor de kamer van inbeschuldigingstelling werden neergelegd. Zij leidt ertoe dat het Hof wordt verzocht de hem voorgelegde prejudiciële vraag bevestigend te beantwoorden.

Artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering schendt immers het beginsel van de tegenspraak, en met name de rechten van de verdediging verankerd in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dat beginsel moet door de onderzoeksgerechten worden geëerbiedigd, met name wegens de voorrang van het internationaal recht, die door het arrest van het Hof van Cassatie van 27 mei 1971 is erkend.

Het Hof van Cassatie heeft weliswaar geoordeeld dat het verzet van de verdachte tegen een beschikking van buitenvervolginstelling niet ontvankelijk was wegens gemis aan belang, maar die redenering dient niet te worden gevolgd ten aanzien van het beroep volgend op een maatregel van verwijzing. Ten deze ligt het belang van de verdachte immers voor de hand, aangezien hij, bij ontstentenis van beroep, met een vordering van verwijzing en een beschikking van verwijzing zou worden vervolgd en derhalve verplicht zou zijn voor de correctionele rechtbank het bewijs van zijn onschuld te leveren, terwijl hij in geval van buitenvervolginstelling moet kunnen doen gelden dat de vervolging vóór een eventuele verwijzing is stopgezet.

Bovendien is het niet hetzelfde niet te worden vervolgd ten gevolge van een beschikking van buitenvervolginstelling die door het onderzoeksgeheim is gedekt, als te worden vervolgd voor een strafgerecht, dat ter openbare terechtzitting uitspraak doet en waar de onschuld zal moeten worden bewezen op grond van de gegevens van het dossier, waarvan de uiteenzetting de reputatie van de betrokkene niettemin schade zou kunnen berokkenen.

Memorie van M. Thunus

A.3. Artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering schendt het gelijkheidsbeginsel. In de eerste plaats steunt het eruit voortvloeiende onderscheid tussen het openbaar ministerie en de burgerlijke partij, enerzijds, en de verdachte, anderzijds, niet op een objectief en redelijk criterium. Het is niet juist dat de beschikking van buitenvervolginstelling de particuliere belangen van de burgerlijke partij onherstelbare schade toebrengt, aangezien de buitenvervolginstelling geen kracht van gewijsde heeft ten aanzien van de burgerlijke partij en die partij haar vordering nog voor de burgerlijke rechtbank kan brengen. Overigens staat het argument van de vertraging dat is afgeleid uit het bestaan van een beroep ten gunste van de verdachte, zijnerzijds niet in verhouding tot het nagestreefde doel. Het is niet duidelijk waarom de uitoefening van het recht van hoger beroep door het openbaar ministerie en de burgerlijke partijen het verloop van het onderzoek niet ook - in sommige gevallen onnodig - zou kunnen vertragen. Bovendien is niet bewezen dat het toekennen van een recht van verzet aan de beklaagde de kamers van inbeschuldigingstelling onvermijdelijk zou overbelasten.

Het evenredigheidsbeginsel wordt zijnerzijds ook geschonden door artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, dat tevens onverantwoord inbreuk maakt op artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het voornoemde artikel schendt immers de algemene beginselen die het hoger beroep beheersen, aangezien het hoger beroep in strafzaken een recht is. Het verbod van een beroep ten gunste van de verdachte is tevens strijdig met het beginsel van de gelijkheid tussen de partijen. Tot slot is het strijdig met de billijkheid en met de regels van een gezonde rechtsbedeling.

De prejudiciële vraag dient derhalve bevestigend te worden beantwoord.

Memorie van de Ministerraad

A.4. De situaties waarin de bij artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering bedoelde personen zich bevinden, kunnen niet met elkaar worden vergeleken, want hun situatie ten aanzien van het beroep bedoeld in die bepaling is wezenlijk verschillend. Die ongelijke situatie komt voort uit twee verschillende bronnen: de omstandigheid dat geen symmetrie tot stand kan worden gebracht tussen de situatie van het openbaar ministerie en de burgerlijke partij die met een beschikking van buitenvervolginstelling worden geconfronteerd, en die van de verdachte die wordt geconfronteerd met een beslissing tot verwijzing voor de feitenrechter, alsmede de omstandigheid dat de rol van elke partij in het voorbereidend onderzoek van een strafzaak verschillend is.

« De buitenvervolginstelling maakt een einde aan de strafvordering en aan de burgerlijke rechtsvordering. Zij brengt rechtstreeks schade toe aan de doelstellingen van het parket en van de burgerlijke partij, terwijl de verwijzingsbeslissing de rechten van de verdachte in geen enkel opzicht schaadt. »

De verschillen tussen de rol van het openbaar ministerie en die van de verdachte houden verband met de opdracht van het openbaar ministerie als openbare dienst, namelijk de waarheidsvinding in het strafproces. Het verschil tussen de situatie van de burgerlijke partij en die van de verdachte houdt verband met het uitsluitend burgerlijke karakter van de vordering van de burgerlijke partij. « Het is begrijpelijk dat de wetgever de burgerlijke partij heeft toegestaan van een hoger rechtscollege het recht te trachten te verkrijgen om eindelijk haar belangen te doen gelden voor de feitenrechters, vermits de verdachte de zijne reeds voor de raadkamer kan doen gelden, aangezien zij van strafrechtelijke aard zijn. »

Het doel van de wetgever bestaat er niet in de verdachte zijn verweermiddelen geheel of gedeeltelijk te ontnemen, maar wel te vermijden dat de procedures worden overgedaan en dat het strafgeding onnodig wordt verlengd, hetgeen strijdig zou kunnen zijn met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ten aanzien van die doelstelling is het aangewende criterium objectief en adequaat, in zoverre het steunt op het verschil in situatie waarop reeds is gewezen.

Aan het evenredigheidsbeginsel wordt geen afbreuk gedaan. Het is niet gepast dat aan het openbaar ministerie en aan de burgerlijke partij een recht wordt ontnomen, terwijl de omstandigheid dat de verdachte over geen rechtsmiddel beschikt, hem geen enkel recht ontnemt en zijn belangen dan ook niet schaadt. Bovendien moet met betrekking tot het recht van het openbaar ministerie om beroep aan te tekenen, worden opgemerkt dat het openbaar ministerie hoger beroep moet aantekenen tegen een verwijzingsbeslissing die strijdig is met zijn vorderingen van buitenvervolginstelling, zodat de gevolgen van het feit dat aan de verdachte het recht wordt ontnomen zelf het beroep in werking te stellen, aanzienlijk worden afgezwakt door die verplichting.

Ten aanzien van het recht van de burgerlijke partij om beroep aan te tekenen moet worden herhaald dat het twee beperkingen behelst : de zeer korte termijn die is opgelegd - vierentwintig uren - en die de burgerlijke partij tot uiterste spoed verplicht en de verdachte dan ook in een veel gunstiger situatie plaatst, aangezien hij geen enkel risico loopt van verlies van rechten, en de verplichting, ten laste van het Hof van Beroep, kamer van inbeschuldigingstelling, om de burgerlijke partij wier eis verworpen wordt, zelfs ambtshalve te veroordelen tot schadeloosstelling van de verdachte.

Er dient niet te worden onderzocht of artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering in overeenstemming is met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, omdat de onderzoeksgerechten in het algemeen er niet aan zijn onderworpen, behalve indien het voorbereidend onderzoek, wegens de bijzondere organisatie van de procedure, van fundamenteel belang is in het geheel van de procedure, hetgeen hier niet het geval is. De verwijzing schaadt immers geenszins de belangen van de verdachte, zoals reeds werd onderstreept.

Subsidiair moet ervan worden uitgegaan dat artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering het evenwicht tussen het openbaar ministerie, de burgerlijke partij en de verdachte niet verbreekt en het beginsel van de gelijke wapens niet miskent. Voor het overige dient ook te worden opgemerkt dat het Arbitragehof niet bevoegd is om de overeenstemming te beoordelen van een wet met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, los van de artikelen 6 en 6bis van de Grondwet.

- B -

B.1. Artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering bepaalt :

« De procureur des Konings en de burgerlijke partij kunnen binnen vierentwintig uren hoger beroep aantekenen tegen beschikkingen gegeven overeenkomstig de artikelen 128, 129 en 130. Die

termijn loopt ten aanzien van de procureur des Konings vanaf de beschikking en ten aanzien van de burgerlijke partij vanaf de dag waarop de beschikking haar is betekend op de woonplaats door haar gekozen in de plaats waar de rechtbank haar zetel heeft. »

Artikel 539 van hetzelfde Wetboek bepaalt :

« Wanneer de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde, de ambtenaar belast met het openbaar ministerie of de burgerlijke partij hetzij de exceptie van onbevoegdheid van een rechtbank van eerste aanleg of van een onderzoeksrechter, hetzij een declinatoire exceptie heeft opgeworpen, kan niemand zich tot het Hof van Cassatie wenden om regeling van rechtsgebied te verkrijgen, onverschillig of de exceptie aangenomen dan wel verworpen is; onverminderd het recht om voor het hof van beroep hoger beroep in te stellen tegen de beslissing van de rechtbank van eerste aanleg of van de onderzoeksrechter, en het recht om zich in cassatie te voorzien tegen het arrest van het hof van beroep, indien daartoe grond bestaat. »

B.2. Naar luid van artikel 539 van het Wetboek van Strafvordering kan de verdachte enkel hoger beroep instellen tegen de beschikking waarbij hij naar het vonnisgerecht wordt verwezen als hij voor de raadkamer een exceptie van onbevoegdheid heeft opgeworpen. Volgens artikel 135 van hetzelfde Wetboek kunnen de procureur des Konings en de burgerlijke partij daarentegen hoger beroep aantekenen tegen de beschikkingen die de voortzetting van de strafvordering verhinderen, zonder dat de ontvankelijkheid van hun beroepen tot bevoegdheidsbetwistingen is beperkt.

B.3. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie sluiten niet uit dat een verschil in behandeling tussen categorieën van personen wordt ingesteld, voor zover dat verschil op een objectief criterium berust en het redelijk verantwoord is.

Het bestaan van een dergelijke verantwoording moet worden beoordeeld rekening houdend met het doel en de gevolgen van de betwiste maatregel en met de aard van de ter zake geldende beginselen; het gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer vaststaat dat er geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

B.4. Tussen het openbaar ministerie en de verdachte bestaat een fundamenteel verschil dat op een objectief criterium steunt : het openbaar ministerie vervult, in het belang van de gemeenschap, de opdrachten van openbare dienst met betrekking tot de opsporing en de vervolging van de misdrijven (artikelen 22 tot 47 van het Wetboek van Strafvordering) en vordert de toepassing van de strafwet (artikel 138 van het Gerechtelijk Wetboek); de verdachte verdedigt zijn persoonlijk belang. Dat

verschil biedt een redelijke verantwoording voor het feit dat het openbaar ministerie, tot de raadkamer wordt geadieerd, prerogatieven geniet waarvan de grondwettigheid niet kan worden beoordeeld door zijn situatie te vergelijken met die van de verdachte.

B.5. Aangezien evenwel de wetgever na afloop van het onderzoek, een procedure voor de raadkamer invoert die grondig verschilt van die welke voor het vonnisgerecht verloopt, hij een debat op tegenspraak tussen het openbaar ministerie en de verdachte mogelijk maakt, hij aan de burgerlijke partij, die particuliere belangen verdedigt, de mogelijkheid biedt om aan dat debat deel te nemen en hij tot slot een beroep organiseert tegen de beslissing van de raadkamer, kan de omvang van dat beroep dan alleen verschillen naar gelang van de persoon die het instelt, ingeval die ongelijke behandeling objectief en redelijk is verantwoord.

B.6. Het verschil tussen de situatie waarin het openbaar ministerie zich bevindt en die waarin de verdachte verkeert, biedt een redelijke verantwoording voor het feit dat, wanneer het onderzoek eindigt met een beschikking van buitenvervolginstelling die een einde maakt aan de strafvordering waarmee het openbaar ministerie is belast, dit laatste bij de uitoefening van zijn wettelijke opdracht in hoger beroep onder meer het bestaan kan doen gelden van bezwaren die het voldoende acht om de verdachte naar het vonnisgerecht te verwijzen, terwijl de verdachte niet over hetzelfde rechtsmiddel beschikt tegen een verwijzingsbeschikking.

De beschikking van buitenvervolginstelling maakt immers een einde aan de strafvordering en het openbaar ministerie kan ze enkel hervatten door de heropening van het onderzoek te vorderen wegens nieuwe bezwaren. De verwijzingsbeschikking biedt de verdachte daarentegen de mogelijkheid al zijn verweermiddelen voor de feitenrechter te doen gelden.

Dezelfde redenen verantwoorden dat de burgerlijke partij over eenzelfde beroep beschikt als het openbaar ministerie, aangezien een beschikking van buitenvervolginstelling ook voor haar een einde maakt aan de strafvordering waarop zij haar burgerlijke rechtsvordering heeft geënt, en zij de laatstgenoemde vordering enkel voor de burgerlijke rechter kan voortzetten.

Door de verdachte niet toe te staan voor de kamer van inbeschuldigingstelling te doen gelden dat geen voldoende bezwaren voorhanden zijn om hem naar het vonnisgerecht te verwijzen, heeft de wetgever een maatregel genomen die op een objectief criterium steunt. Hij staat in verhouding tot de

nagestreefde doelstelling, die erin bestaat een systeem ter bestraffing van de misdrijven in te stellen, dat doeltreffend is, zonder de rechten van de verdediging op te offeren; hij is niet onevenredig met die doelstelling.

B.7. De verschillende situatie van het openbaar ministerie en de burgerlijke partij enerzijds en de verdachte anderzijds, beschreven in B.6, volstaat evenwel niet om het verschil in behandeling in alle opzichten te verantwoorden.

B.8. Door het beroep dat aan de verdachte wordt geboden tegen een verwijzingsbeschikking te beperken tot de excepties van onbevoegdheid alleen, terwijl het openbaar ministerie en de burgerlijke partij alle middelen in hoger beroep kunnen aanvoeren tegen een beschikking van buitenvervolginstelling van de raadkamer, heeft de wetgever een maatregel genomen die onevenredig is met de doelstelling die hij nastreeft.

Om die doelstelling te verwezenlijken is het niet nodig zo ver te gaan dat de verdachte zelfs geen beroep vermag in te stellen om middelen aan te voeren die, indien zij gegrond zouden worden bevonden, van die aard zijn dat zij daadwerkelijk een einde zouden maken aan de strafvordering, zoals bijvoorbeeld een middel dat de verjaring aanvoert of een middel volgens hetwelk de betichting op doorslaggevende wijze steunt op elementen die zijn aangetast door onregelmatigheden wat de procedure betreft. De verschillende situatie van de verdachte, beschreven in B.6, volstaat immers niet om dat verschil in behandeling te verantwoorden. Het is in het belang van de maatschappij, die door het openbaar ministerie wordt vertegenwoordigd, van de burgerlijke partij en van de verdachte dat aan een ieder de mogelijkheid wordt geboden om voor het onderzoeksgerecht onregelmatigheden in de procedure of andere gronden aan te voeren, voor zover zij van die aard zijn dat de strafvordering erdoor kan worden beëindigd en met uitzondering van het ontoereikende karakter van de bezwaren.

In die mate schendt artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

artikel 135 van het Wetboek van Strafvordering, gelezen in samenhang met artikel 539 van hetzelfde Wetboek, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 2 maart 1995, door de voormelde zetel, waarin rechter E. Cerexhe voor de uitspraak is vervangen door rechter R. Henneuse, overeenkomstig artikel 110 van de voormelde wet.

De griffier,

De voorzitter,

L. Potoms

M. Melchior